

دانشگاه افسری امام علی (ع)
معاونت پژوهش

مبانی مدیریت دولتی

www.ketab.ir

دکتر مجید ملکی

تهران

۱۴۰۰

سرشناسه	: ملکی، مجید، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی مدیریت دولتی / دکتر مجید ملکی؛ ویراستار و صفحه‌آرا سام ده‌حقی؛ [برای دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهش].
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع)، مرکز نشر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: نه، ۱۸۰ ص: نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۷۷-۳۶-۸ ریال ۸۹۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۷۱-۱۸۲.
موضوع	: مدیریت دولتی Public administration
شناسه افزوده	: دانشگاه افسری امام علی (ع)، مرکز نشر
شناسه افزوده	: Imam Ali Military University. Press
شناسه افزوده	: دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهشی
شناسه افزوده	: Imam Ali Military University. Deputy of Research
رده بندی کنگره	: ۱۳۵۱JF
رده بندی دیویی	: ۳۵۲/۳۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۴۳۴۵۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

عنوان کتاب:	مبانی مدیریت دولتی
مؤلف:	دکتر مجید ملکی
ویراستار و صفحه‌آرا:	سام ده‌حقی
طراح جلد:	امید گودرزی
ناشر:	انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع)
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۸۹۰۰۰۰ ریال
نوبت چاپ:	اول، ۱۴۰۰
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۷۴۷۷-۳۶-۸
صندوق پستی:	۱۳۱۷۸۹۳۴۷۱
تلفن:	۶۶۴۶۷۴۴۴
پست الکترونیک:	pub.iau.1400@gmail.com

نشانی: تهران، خیابان امام خمینی^(ه)، روبه‌روی مجلس سابق، دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهش
کلیه حقوق برای دانشگاه افسری امام علی (ع) محفوظ است.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

پیشگفتار مؤلف.....	۷
فصل اول: دولت، حکومت و مدیریت دولتی.....	۷
هدف کلی.....	۷
هدف‌های رفتاری.....	۷
مقدمه.....	۴
مفهوم اداره امور.....	۴
مفهوم مدیریت.....	۴
مفهوم دولت.....	۶
مفهوم حاکمیت.....	۷
مفهوم حکومت.....	۸
حکمرانی.....	۱۰
اهمیت دولت.....	۱۱
مرزبندی بخش دولتی (عمومی) و بخش خصوصی.....	۱۲
تعریف مدیریت دولتی.....	۱۴
تفاوت‌های مدیریت در بخش خصوصی و دولتی.....	۱۶
شباهت‌های مدیریت در بخش خصوصی و دولتی.....	۱۷
سیر تحول نقش‌ها و وظایف دولت.....	۱۷
الف) خدمت عمومی کلاسیک.....	۱۸
خلاصه و نتیجه‌گیری.....	۲۴
خودآزمایی.....	۲۵
فصل دوم: سیر تحول نظریات مدیریت دولتی و حکمرانی.....	۲۶
هدف کلی.....	۲۶
هدف‌های رفتاری.....	۲۶
مقدمه.....	۲۷
اداره امور عمومی قدیم.....	۲۷

۲۸	الگوی سنتی اداره امور عمومی
۳۰	الف) نظریه جدایی سیاست و اداره وودرو ویلسون
۳۱	ب) الگوی بوروکراسی ماکس وبر
۳۲	ویژگی‌های الگوی سنتی اداره امور عمومی
۳۴	مدیریت دولتی نوین
۳۵	مبانی نظری مدیریت دولتی نوین
۳۶	الف) انتقادات وارد بر بخش دولتی
۳۶	ب) مدیریت بخش خصوصی
۳۷	ج) جهانی شدن
۳۷	د) الزامات اقتصادی
۴۰	مشخصات مدیریت دولتی نوین
۴۲	چالش‌های مدیریت دولتی نوین
۴۳	پارادایم‌های نوین مدیریت دولتی
۴۷	تعریف حکمرانی خوب
۴۸	شاخص‌های حکمرانی خوب
۵۶	حکمرانی سالم
۵۷	حکمرانی تعالی‌گرا
۶۲	حکمرانی الکترونیک
۶۲	تعریف حکمرانی الکترونیک
۶۳	تفاوت حکمرانی الکترونیک با دولت الکترونیک
۶۵	شاخص‌های حکمرانی الکترونیک
۶۸	حکمرانی باز
۶۹	تعریف حکمرانی باز
۷۰	ابعاد حکمرانی باز
۷۲	خلاصه و نتیجه‌گیری
۷۵	فصل سوم: مبانی برنامه‌ریزی در سازمان‌های دولتی
۷۵	هدف کلی
۷۵	هدف‌های رفتاری
۷۵	مقدمه
۷۶	ظرفیت‌ها
۷۷	ظرفیت‌های انسانی
۷۹	ظرفیت‌های طبیعی
۸۱	الف) برنامه‌ریزی از داخل به خارج و برنامه‌ریزی از خارج به داخل:
۸۱	ب) برنامه‌ریزی از بالا به پایین و برنامه‌ریزی از پایین به بالا:

۱۳	انواع برنامه‌ریزی
۱۳	الف) برنامه‌ریزی راهبردی یا استراتژیک
۱۴	مزایای برنامه‌ریزی استراتژیک
۱۵	مدل برنامه‌ریزی راهبردی براسون
۹۰	ب) برنامه‌ریزی عملیاتی یا اجرایی
۹۱	وجوه افتراق برنامه‌ریزی استراتژیک و برنامه‌ریزی عملیاتی
۹۳	تشکیلات متولی برنامه‌ریزی در سازمان‌های دولتی
۹۳	سازمان برنامه و بودجه
۹۳	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استانها
۹۵	سازمانهای متولی برنامه‌ریزی در ارتش
۹۶	خلاصه و نتیجه‌گیری
۹۷	خودآزمایی
۹۸	فصل چهارم: سازماندهی در سازمان‌های دولتی
۹۸	هدف کلی
۹۸	هدف‌های رفتاری
۹۸	مقدمه
۱۰۰	عوامل موثر بر انتخاب طرح سازمانی در سازمان‌های دولتی
۱۰۱	حیات شرافتمندانه سازمان‌ها
۱۰۱	مرگ شرافتمندانه
۱۰۲	سازمان‌های نامیرا
۱۰۴	تولد بی‌اساس
۱۰۴	ویژگی‌های سازمان‌های آینده
۱۰۵	ساختار قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران
۱۰۵	الف) رهبر یا شورای رهبری
۱۰۶	شرایط و صفات رهبر
۱۰۶	وظایف و اختیارات رهبر
۱۰۸	ب) مجلس خبرگان رهبری
۱۰۸	ج) مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۰۸	د) قوه مقننه
۱۱۲	ه) قوه مجریه
۱۱۲	رییس جمهور
۱۱۵	هیئت وزیران
۱۱۶	و) قوه قضائیه

۱۱۷	دیوان عالی
۱۱۸	سازمان بازرسی کل کشور
۱۱۹	دیوان عدالت اداری
۱۲۰	خلاصه و نتیجه گیری
۱۲۱	خودآزمایی
۱۲۲	فصل پنجم: نظارت و کنترل در سازمان های دولتی
۱۲۲	هدف کلی
۱۲۲	هدف های رفتاری
۱۲۳	مقدمه
۱۲۴	تعریف نظارت و کنترل
۱۲۵	اهمیت نظارت و کنترل
۱۲۷	تفاوت نظارت و کنترل
۱۲۷	ویژگی های مفهوم نظارت
۱۲۹	فرایند نظارت و کنترل
۱۳۰	اقسام نظارت و کنترل
۱۳۰	الف) کنترل پیش از عمل
۱۳۱	الف) کنترل سکانی یا حین عمل
۱۳۱	الف) کنترل پس از عمل
۱۳۱	انواع نظارت و چگونگی اعمال آن در قانون اساسی
۱۳۲	الف) نظارت حکومتی
۱۳۳	۱) نظارت رهبری
۱۳۳	۲) نظارت قانونی
۱۳۴	۳) نظارت اجرایی
۱۳۵	۴) نظارت قضایی
۱۳۷	ب) نظارت همگانی
۱۴۱	خلاصه و نتیجه گیری
۱۴۳	خودآزمایی
۱۴۴	فصل ششم: چالش های عمده مدیریت دولتی
۱۴۴	هدف کلی
۱۴۴	هدف های رفتاری
۱۴۵	مقدمه
۱۴۵	چالش های مدیریت دولتی
۱۴۵	الف) شکاف بین خط مشی گذاران و مجریان

پیشگفتار مؤلف

مدیریت در سازمان معنا پیدا می‌کند و سازمان‌ها به دسته‌های مختلفی از جمله؛ دولتی، خصوصی، تعاونی و غیره تقسیم‌بندی می‌گردند. هر چند مدیریت در تمام سازمان‌ها از اهمیت ویژه برخوردار است اما این اهمیت در سازمان‌های دولتی به علت تاثیرپذیری سایر سازمان‌ها از تصمیمات و اقدامات بخش دولتی از اهمیت دو چندانی برخوردار است. از طرفی اندیشمندان مختلف از مدیریت به عنوان علم و هنر یاد نموده‌اند لذا شایسته است که مدیران دولتی از علوم مرتبط با مدیریت در حوزه مربوطه برخوردار باشند. پاسخ به نیاز پیش‌گفته مؤلف را بر آن داشت تا نسبت به تالیف کتاب حاضر اقدام نماید. مؤلف در کتاب حاضر در صدد است تا دانشجویان و مدیران دولتی را با مفاهیم مربوط به مدیریت دولتی و تفاوت مدیریت در بخش دولتی و سایر بخش‌ها آشنا نماید؛ سیر مراحل تحول این رشته و زمینه‌ها و علل تحولات انجام شده را بشناساند؛ دانشجویان و مدیران را با برخی از وظایف مدیران دولتی و سازمان‌های قانونی جهت انجام این وظایف آشنا نماید و ساختار و وظایف برخی از سازمان‌های مهم بخش دولتی را بشناساند.

نویسنده امید دارد که توانسته باشد گامی مؤثر در راستای تربیت مدیرانی توانمند که بتوانند سازمان‌های دولتی را در میان محدودیت‌های بی‌شماری که این سازمان‌ها را احاطه کرده است، به شکل مطلوب اداره نمایند برداشته باشد.

کتاب حاضر مشتمل بر شش فصل است در فصل اول خوانندگان با برخی مفاهیم در خصوص دولت، حکومت و مدیریت دولت آشنا می‌شوند. فصل دوم در برگیرنده سیر تحول نظریات مدیریت دولتی و حکمرانی است. در این بخش خوانندگان با مهم‌ترین نظریات مربوط به اداره مدیریت دولتی و حکمرانی، مبانی نظری و علل ظهور و افول این نظریات آشنا خواهند شد. در فصول سوم، چهارم و پنجم مباحث برنامه‌ریزی، سازماندهی و نظارت و بازرسی در سازمان‌های دولتی مورد بررسی قرار گرفته است. هر چند مؤلف به اهمیت تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی و رهبری در مدیریت بخش دولتی اذعان دارد ولی با عنایت به اینکه مبحث تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی در درس تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی و مبحث رهبری در درس رفتار سازمانی مورد بررسی قرار گرفته است لذا در کتاب حاضر مؤلف به این دو بحث ورود ننموده است. در نهایت در فصل ششم برخی از چالش‌های عمده مدیریت دولتی مورد بررسی قرار گرفته است.